تازه‌های اقتصاد
دوشنبه ۲۹ تیر ۱۴۰۵ شماره ۷۹

تحلیل کارشناسان
از چشم‌انداز اقتصاد ایران ۱۴۰۵

(صفحه ۲)

رشد ۵۸۶ درصدی درآمد
بانک‌ها در ۸ سال

(صفحه ۳)

سیاست ارزی فعلی کاملا شفاف و بدون رانت است

نگرانی از بابت ذخایر ارزی وجود ندارد

عبدالناصر همتی، رئیس کل بانک مرکزی ایران، در همایش «چشم انداز اقتصاد ایران ۱۴۰۵» که صبح امروز (۲۹ تیرماه) در هتل المپیک تهران برگزار شد، با تشریح چارچوب سیاست ارزی بانک مرکزی، اظهار کرد: اعمال کنترل ارزی در شرایط کنونی اجتناب‌ناپذیر است. ما نمی‌توانیم در شرایطی که کشور با شدیدترین فشارهای خارجی، تحریم‌ها و محدودیت‌ها مواجه است، بگوییم بانک مرکزی هیچ محدودیت و کنترلی در حساب سرمایه یا تجارت خارجی نداشته باشد. چاره‌ای جز اعمال این کنترل‌ها وجود ندارد و نمی‌توان امور را به حال خود رها کرد.

وی افزود: اعمال این کنترل‌ها ممکن است موجب تفاوت میان نرخ اسکناس، نرخ حواله و نرخ ارز برخی واردات جاری شود. گاهی این سؤال مطرح می‌شود که چرا نرخ مرکز مبادله با نرخ اسکناس در صرافی‌ها متفاوت است. باید توجه داشت که یکپارچه‌سازی بازار به معنای برابر شدن مکانیکی و تئوریک همه نرخ‌ها نیست، بلکه هدف حذف نرخ‌های ترجیحی، دستوری و رانتی و انتقال معاملات به چارچوبی رسمی، شفاف و قابل نظارت است.

> "سیاست ارزی فعلی کاملاً شفاف است و هیچ رانتی در آن وجود ندارد. پیش از اجرای این سیاست، تقاضای روزانه ارز در مرکز مبادله حدود ۶۰۰ میلیون دلار بود، اما پس از اصلاح سیاست‌ها این رقم به حدود ۱۰۰ میلیون دلار کاهش یافت، زیرا مشخص شد بخش قابل‌توجهی از تقاضا ناشی از اختلاف نرخ‌ها و انگیزه‌های رانتی بوده است."

یادداشت روز

ضریب فزاینده پولی
حلقه پنهان میان پایه پولی و تورم

علی رهبر
رئیس هیات مدیره
موسسه بازارپول وارز

در اقتصاد، همیشه مهم نیست فقط چه مقدار پول وارد سیستم می‌شود؛ مهم‌تر آن است که این پول در شبکه بانکی چند بار می‌چرخد، چند بار به سپرده و تسهیلات تبدیل می‌شود و در نهایت چه حجمی از نقدینگی را می‌سازد. همین رابطه، در قالب شاخصی به نام «ضریب فزاینده نقدینگی» دیده می‌شود؛ نسبتی که نشان می‌دهد هر واحد پایه پولی، در پایان مسیر، چند واحد نقدینگی در اقتصاد ایجاد کرده است. بررسی داده‌های بانک مرکزی از سال ۱۳۵۲ تا ۱۴۰۴ نشان می‌دهد ضریب فزاینده نقدینگی در ایران از حدود ۲.۷۵ در سال ۱۳۵۲ به ۷.۰۹۵ در پایان ۱۴۰۴ رسیده است. به بیان ساده، پولی که در ابتدای دوره کمتر از سه برابر می‌شد، امروز در شبکه بانکی ظرفیتی بیش از هفت برابر پیدا کرده است. این تغییر نشانه‌ای از بزرگ‌تر شدن نقش بانک‌ها در خلق پول، پیچیده‌تر شدن سیاست پولی و حساس‌تر شدن رابطه میان پایه پولی، نقدینگی و تورم است. بر اساس آمار پایان ۱۴۰۴، نقدینگی به حدود ۱۵/۰۰۰ همت، پایه پولی به حدود ۲/۰۰۰ همت و ضریب فزاینده نقدینگی به ۷.۰۹۵ رسیده است. برای فهم ضریب فزاینده، باید ابتدا تفاوت پایه پولی و نقدینگی را روشن کرد. پایه پولی، همان پول پرقدرتی است که از ترازنامه بانک مرکزی سرچشمه می‌گیرد؛ شامل اسکناس و مسکوک در دست مردم و ذخایر بانک‌ها نزد بانک مرکزی.

ادامه مطلب را در لینک بخوانید

۷۷۰۰ میلیارد تومان وام ودیعه مسکن در ۲ ماه پرداخت شد

برگزاری دوره تخصصی «عقود بانکی» با همکاری اندیشکده پول و ارز و دانشگاه تهران

سقف تسهیلات اشتغال‌زایی سال ۱۴۰۵ افزایش یافت

حمله سایبری به شرکت شاپرک یا زیرساخت‌های پرداخت انجام نشده است

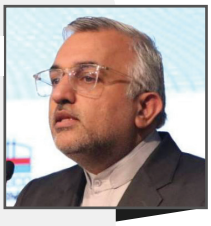
تحلیل کارشناسان از چشم‌انداز اقتصاد ایران ۱۴۰۵

اقتصاددانان و صاحب‌نظران حاضر در همایش «چشم‌انداز اقتصاد ایران ۱۴۰۵» با بررسی وضعیت اقتصاد کشور، ضمن تشریح ریشه‌های کاهش رشد اقتصادی و تورم مزمن، بر لزوم اصلاحات ساختاری، افزایش سرمایه‌گذاری و گسترش تعاملات اقتصادی با جهان تأکید کردند. اگرچه درباره منشأ مشکلات، دیدگاه‌های متفاوتی مطرح شد، اما اغلب سخنرانان بر این نکته اتفاق‌نظر داشتند که بدون اصلاح روندهای موجود، دستیابی به رشد پایدار امکان‌پذیر نخواهد بود.

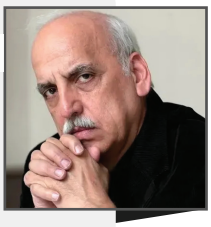
مسعود نیلی
عضو هیأت علمی دانشگاه صنعتی شریف

اقتصاد ایران به سه دوره «رشد» (۱۳۷۸ تا ۱۳۸۶)، «نوسانات» (۱۳۸۷ تا ۱۳۹۶) و «بحران و افزایش نااطمینانی» (۱۳۹۷ تا ۱۴۰۳)، تقسیم‌بندی می‌شود که از سال ۱۳۸۷ اقتصاد ایران وارد مسیری شد و رشد اقتصادی آن به‌شدت افت کرد. هم زمان نخستین جهش تورمی نیز از همان سال آغاز شد و اقتصاد ایران از سال ۱۳۹۷ وارد مرحله‌ای شد که دیگر نمی‌توان آن را صرفاً تورم مزمن دانست.
رشد اقتصادی ایران همواره متکی بر سرمایه‌گذاری و سهم بهره‌وری در رشد نیز نزدیک به صفر بوده و هر زمان سرمایه‌گذاری کاهش یافته، رشد اقتصادی نیز افت کرده است.

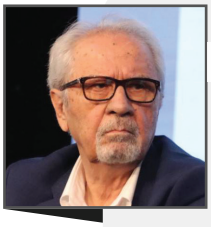
حمید قنبری
معاون دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه

اقتصاد ایران بدون رفع محدودیت‌های خارجی به توسعه پایدار دست نخواهد یافت. هرچند ممکن است در شرایط تحریم بتوان اقتصاد را سرپا نگه داشت، اما نمی‌توان با این وضعیت به رشد اقتصادی و سرمایه‌گذاری بلندمدت رسید.
نبود دسترسی به شبکه بانکی جهانی، امکان افتتاح حساب، دریافت ضمانت‌نامه، تأمین مالی و اجرای پروژه‌های بزرگ را از شرکت‌های ایرانی سلب کرده است.
بسیاری از شرکت‌های ایرانی ناچارند با نام و برند شرکت‌های خارجی فعالیت کنند یا محصولات خود را با برند کشورهای دیگر صادر کنند؛ موضوعی که هزینه تجارت را افزایش داده و قدرت رقابتی بنگاه‌های ایرانی را کاهش داده است.

حسین عبده تبریزی
اقتصاددان

بانک‌ها کارخانه تولید پول نیستند، بلکه وظیفه اصلی آنها تخصیص کارآمد سرمایه و هدایت منابع به سمت فعالیت‌های مولد است. ایران در مقطع حساسی قرار دارد، تصمیم‌های پیش‌رو می‌تواند مسیر آینده اقتصاد کشور را تعیین کند و لازم است سیاست‌گذاری‌ها در جهت تقویت ظرفیت اعتباری اقتصاد و افزایش کارایی نظام مالی انجام شود.
افزایش حجم اعتبارات لزوماً به معنای افزایش توان تأمین مالی اقتصاد نیست و در بسیاری از موارد می‌تواند صرفاً بازتاب تورم باشد، بدون آنکه ظرفیت واقعی نظام مالی افزایش یابد.

محمدمهدی بهکیش
اقتصاددان

کشورهایی مانند اروپا، ژاپن، ویتنام و چین بعد از جنگ کشورشان، مسیر تعامل اقتصادی با جهان را برای بازسازی و توسعه انتخاب کردند و ایران نیز برای دستیابی به رشد پایدار ناگزیر از استفاده از سرمایه، فناوری و بازارهای بین‌المللی است.
اقتصاد ایران برای توسعه بخش‌هایی مانند نفت، گاز و صنعت به صدها میلیارد دلار سرمایه‌گذاری نیاز دارد که در شرایط کنونی میزان سرمایه‌گذاری حتی استهلاک سرمایه‌های موجود را نیز جبران نمی‌کند و ادامه این روند به کاهش ظرفیت تولید و افزایش فقر خواهد انجامید.

تیمور رحمانی
عضو هیأت علمی دانشکده اقتصاد دانشگاه تهران

تحلیل تورم باید مبتنی بر داده‌های اقتصادی باشد، نمی‌توان تورم‌های بسیار بالا را فقط به شوک‌های هزینه‌ای یا افزایش نرخ ارز نسبت داد. حتی افزایش شدید قیمت انرژی نیز در بسیاری از کشورها به تورم‌های بسیار بالا منجر نشد و این موضوع نشان می‌دهد سیاست‌گذاری اقتصادی نقش تعیین‌کننده‌تری در تداوم تورم دارد.
رشد مستمر نقدینگی و مشکلات مالی دولت مهم‌ترین عامل شکل‌گیری تورم مزمن در اقتصاد ایران است، گسترش نقش دولت در اقتصاد و تأمین مالی کسری‌ها از مسیر افزایش نقدینگی، طی سال‌های گذشته تورم را به یک پدیده پایدار تبدیل کرده است.

احمدرضا جلالی نائینی
اقتصاددان

بررسی روند بلندمدت اقتصاد نشان می‌دهد جهش‌های تورمی عمدتاً هم‌زمان با تکانه‌های ارزی و تشدید تحریم‌ها رخ داده است.
در سال‌های اخیر برخلاف تصور رایج، تورم نتیجه رونق اقتصادی یا افزایش تقاضا نبوده، بلکه کاهش تولید، افت سرمایه‌گذاری، افزایش هزینه واردات مواد اولیه و اختلال در تجارت خارجی موجب رشد هزینه تولید و انتقال آن به قیمت کالاها شده است.
این شرایط باعث افزایش نیاز بنگاه‌ها به تسهیلات بانکی، رشد کسری بودجه، افزایش نقدینگی و در ادامه تشدید انتظارات تورمی شده است.

باید از ثمرات اصلاحات ارزی صیانت کنیم

حسین رضوی‌پور؛ کارشناس اقتصادی، با اشاره به الزامات سیاست‌گذاری در شرایط جنگی تأکید کرد: در چنین شرایطی صرفا نمی‌توان از سیاست پولی و مالی سخن گفت، بلکه باید به ساختار نهادی پولی و مالی کشور نیز توجه ویژه داشت.

او گفت: به‌طور طبیعی در دوران جنگ، رکود تورمی بر اقتصاد حاکم می‌شود و خروج از این وضعیت نیازمند تزریق نقدینگی و اجرای سیاست‌های انبساط پولی است؛ اقدامی که اجتناب‌ناپذیر به نظر می‌رسد.

وی افزود: اما صرف تزریق نقدینگی اثربخش نیست، بلکه مسئله اصلی این است که نقدینگی جدید به‌جای ورود به چرخه سفته‌بازی، به سمت تولید هدایت شود. به همین دلیل، تمرکز بانک مرکزی باید بر طراحی ابزارهایی برای هدایت هدفمند نقدینگی و نظارت بر نحوه مصرف منابع باشد.

> " منابع ارز ترجیحی، به جای مصرف کننده نصیب وارد کنندگان،تضعیف صادر کنندگان و به هم خوردن تعادل ارزی و افت ارزش پول کشور شد "

رضوی پور استفاده از ابزارهایی مانند اوراق گام، تأمین مالی زنجیره ارزش و سایر روش‌های رصد جریان نقدینگی را از جمله راهکارهای مؤثر برای هدایت منابع به بخش تولید دانست.

این کارشناس اقتصادی همچنین نقش سیاست مالیاتی را در مدیریت شرایط اقتصادی بسیار مهم ارزیابی کرد و گفت: بدون افزایش نرخ مالیات و ایجاد سیاست انقباضی، می‌توان از طریق توسعه پایه‌های مالیاتی، کنترل فرار مالیاتی و افزایش شفافیت جریان‌های نقدی، درآمد دولت را تقویت کرد و هماهنگی نزدیک میان بانک مرکزی و نظام مالیاتی در این زمینه ضروری است.

رضوی‌پور با انتقاد از سیاست‌های نرخ‌گذاری دستوری اظهار کرد: هر نوع قیمت‌گذاری دستوری، مداخله در تعادل بازار است و باید دید این مداخله به نفع چه بخشی تمام می شود.

او با اشاره به تجربه ارز ترجیحی توضیح داد: در عمل، بخشی از منافع ناشی از این سیاست به‌جای مصرف‌کننده نهایی، نصیب واردکنندگان و توزیع‌کنندگان و در نقطه مقابل، تضعیف صادرکنندگان شده و همین مسئله موجب برهم خوردن تعادل ارزی و افت بیشتر ارزش پول کشور شده است.

رشد ۵۸۶ درصدی درآمد بانک‌ها در ۸ سال

بررسی بودجه بانک‌های کشور طی هشت سال نشان می‌دهد درآمد بانک‌ها از ۷۱ هزار و ۱۳ میلیارد تومان در سال ۱۳۹۵ به ۴۸۷ هزار و ۳۹۴ میلیارد تومان در سال ۱۴۰۳ رسیده است. بر این اساس درآمد بانک‌ها طبق آنچه در بودجه سالانه کشور آمده نسبت به سال ۱۳۹۵، ۵۸۶ درصد رشد داشته است.

رشد یک ساله درآمد بانک‌ها یعنی رشد درآمد سال ۱۴۰۳ نسبت به سال ماقبل آن نیز ۵۰ درصد بوده است. بانک‌ها در سال ۱۴۰۲ توانستند ۳۲۴ هزار و ۷۷۲ میلیارد تومان درآمد داشته باشند.

همچنین محاسبه رشد درآمدها طی چهار سال یعنی در مقایسه با سال ۱۴۰۰ نیز گواه آن است که ۱۶۴ درصد افزایش درآمد داشته‌اند که با توجه به نرخ تورم این سال ها، درآمد قابل توجهی به نظر نمی‌رسد. مطابق بودجه بررسی شده بانک ها، در سال ۱۴۰۳ مجموع دریافتی‌های شبکه بانکی ۴۹۵ هزار و ۱۱۳ میلیارد تومان بوده است که در ردیف پرداختی‌ها نیز همین رقم تراز شده است.

۷.۲ هزار میلیارد تومان مالیاتی که بانک‌ها پرداخت کردند.

نظام بانکی در این سال‌ها همانند سایر شخصیت‌های حقوقی و شرکت‌ها، مالیات پرداخت کرده است. البته مالیات پرداختی بانک‌ها در این سال‌ها همیشه ارقام کمتری نسبت به تعهدات قانونی را پوشش داده است.

در سال ۱۴۰۳ بانک‌ها با درآمد ۴۸۷ هزار میلیارد تومانی، هفت هزار و ۲۸۰ میلیارد تومان مالیات پرداخت کرده است. مالیات پرداخت شده در سال ۱۴۰۲ نیز ۲ هزار و ۵۹۵ میلیارد تومان بوده در حالی که درآمد آنها ۳۲۴ هزار و ۷۷۲ میلیارد تومان اعلام شده است.

در سال ۱۳۹۵ نیز از درآمد ۷۱ هزار و ۱۳ میلیارد تومانی، یک هزار و ۴۲۵ میلیارد تومان مالیات پرداخت شده است.

مالیات پرداختی بانک ها- ارقام به میلیارد ریال

شرح	۱۳۹۵	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲	۱۴۰۳
دریافتی ها	۷۱۰۱۳۷	۱۰۳۰۳۶۳	۱۰۶۶۶۱۰	۱۱۹۱۹۳۰	۲۲۶۰۴۵۲	۲۷۵۹۴۲۱	۳۴۳۰۳۸۸	۴۹۵۱۱۳۰
پرداختی ها	۷۱۰۱۳۷	۱۰۳۰۳۶۳	۱۰۶۶۶۱۰	۱۱۹۱۹۳۰	۲۲۶۰۴۵۲	۲۷۵۹۴۲۱	۳۴۳۰۳۸۸	۴۹۵۱۱۳۰
درامدها	۷۱۰۱۳۷	۱۰۲۶۸۴۸	۱۰۵۶۵۷۳	۱۱۶۴۹۹۷	۱۸۴۰۰۲۶	۲۳۱۴۲۸۶	۳۲۴۷۷۲۴	۴۸۷۳۹۴۰
مالیات	۱۴۲۵۹	۵۱۶۴۳	۷۴۵۵	۸۳۹۲	۱۰۲۷۰	۱۰۷۴۲	۲۵۹۵۹	۷۲۸۰۰
سود ویژه	۲۸۵۱۹	۱۰۳۲۸۶	۱۴۹۱۰	۱۶۷۸۴	۲۰۵۴۰	۲۱۴۸۳	۵۱۹۱۸	۱۴۵۶۰۰
سود سهام	۲۳۸	۱۲۳	۹۶	۲۱	۵۸	۱۰۶	۱۶۱	۵۴۲

پشت پرده تجاوز ۴۰ میلیارد دلاری آمریکا علیه ایران چیست؟

تاوان آتش‌افروزی

صدای سوت موشک‌های کروز فراتر از خلیج فارس و دریای عمان، اکنون در تالارهای بورس نیویورک و راهروهای کمیته تخصیص بودجه کنگره آمریکا به عنوان یک زنگ خطر اقتصادی طنین‌انداز شده است. جنگ کنونی میان ایالات متحده و ایران دیگر یک سناریوی فرضی یا شبیه‌سازی روی کاغذ نیست؛ این نبردی زنده، پویا و فرساینده است که تأثیرات مخرب آن به طور مستقیم در تاروپود اقتصاد داخلی آمریکا رخنه کرده است.

در حالی که رسانه‌ها و افکار عمومی تمرکز خود را بر پیروزی‌های تاکتیکی یا تبادل آتش موشکی معطوف کرده‌اند، اقتصاددانان نظامی به ارقام نجومی می‌نگرند که ساختار بودجه‌ای سال مالی ۲۰۲۶ پنتاگون را تحت فشار قرار داده است. بررسی اسناد رسمی وزارت دفاع آمریکا و تحلیل‌های نهادهای معتبر بین‌المللی، ابعاد مالی گسترده این درگیری فرساینده و پیامدهای مستقیم اقتصادی آن بر ایالات متحده را بهتر نشان می‌دهد.

تحلیل جامع مؤسسه مطالعات استراتژیک و بین‌المللی (CSIS) در گزارش خود اعلام کرده‌اند که هزینه کل این درگیری در بازه زمانی تقریبی ۱۲۰ روزه، بین ۳۴ تا ۴۲ میلیارد دلار نوسان دارد و نقطه میانگین آن بر روی رقم ۴۰ میلیارد دلار تثبیت شده است.

نکته اساسی که اقتصاددانان بر آن پای می‌فشارند این است که این رقم منحصرا شامل «هزینه‌های افزایشی» است؛ یعنی مخارجی که اگر جنگ رخ نمی‌داد، هرگز به وزارت دفاع آمریکا تحمیل نمی‌شد. این برآورد، هزینه‌های پرسنلی عادی و حقوق پایه‌ای را که در بودجه سالانه مصوب شده‌اند کنار می‌گذارد و متمرکز بر مخارج عملیاتی مستقیم نبرد است. بر این اساس، میانگین هزینه روزانه جنگ به رقم سرسام‌آور ۳۷۳ میلیون دلار می‌رسد.

نبرد آمریکا و چین برای حکمرانی برلجستیک هوایی

آسمان ۲۰۲۶ دیگر تنها متعلق به پرندگان و هواپیماها نیست!

تا همین چند سال پیش، ایده تحویل همبرگر یا دارو از طریق آسمان، بیشتر به سکانس‌های فیلم‌های علمی-تخیلی شباهت داشت. اما امروز صدای وزوز پهپادها در محله‌های حومه‌ای تگزاس و خیابان‌های پرجمعیت «شنژن»، خبر از انقلابی در صنعت لجستیک می‌دهد. این تنها یک رقابت تجاری بین والمارت و آمازون نیست؛ این یک نبرد تمام‌عیار برای تعیین استانداردهای «اقتصاد ارتفاع پایین» (Low-Altitude Economy) است که می‌تواند ترازوی قدرت تکنولوژی را میان شرق و غرب جابه‌جا کند.

برای سال‌ها، بزرگ‌ترین مانع در برابر پهپادهای تجاری در آمریکا، قانون «خط دید مستقیم» (BVLOS) بود؛ قانونی که اپراتور را مجبور می‌کرد پهپاد را همواره با چشم غیرمسلح ببیند. این محدودیت، عملاً صرفه اقتصادی را از بین می‌برد. تغییر بزرگ در ژوئن ۲۰۲۵ و با فرمان اجرایی دولت وقت کلید خورد. اداره هوانوردی فدرال (FAA) در اوت ۲۰۲۵ پیشنهاد قانونی موسوم به «قسمت ۱۰۸» را ارائه کرد که هدف آن «عادی‌سازی عملیات پهپادی خارج از محدوده دید» است.

نفت، صعودی و بورس‌ها، نزولی شد

بازارهای جهانی زیر سایه تنش ایران و آمریکا

بازارهای سهام اروپا روز دوشنبه با افتی محدود مواجه شدند؛ چراکه تشدید تنش‌ها میان آمریکا و ایران در خاورمیانه موجب افزایش قیمت نفت و تشدید نگرانی‌ها درباره بازگشت فشارهای تورمی، همزمان با آغاز فصل انتشار گزارش‌های مالی شرکت‌ها شد.

جنگ آمریکا و ایران وارد نهمین روز خود شده و همزمان، با انتشار گزارش‌هایی درباره اختلال در حرکت دو نفتکش، نگرانی‌ها نسبت به امنیت کشتیرانی در تنگه هرمز افزایش یافته است. این تحولات باعث شد قیمت نفت برنت برای نخستین بار در یک ماه گذشته از ۹۰ دلار در هر بشکه عبور کند.

در پی رشد قیمت نفت، شاخص سهام شرکت‌های انرژی اروپا ۱.۴ درصد افزایش یافت، اما شاخص شرکت‌های گردشگری و حمل‌ونقل هوایی ۱.۳ درصد کاهش پیدا کرد.

ویدیو

